4.9.2023

Kansantalousosasto, budjettiosasto
Hellemaa Sara, Valjus Ilari

Komission tiedonanto Vihreän kehityksen ohjelman teollisuussuunnitelma: EU:n hiilineutraali teollisuus kehityksen kärkeen

Valtiovarainministeriön kirjallinen lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle

Valtiovarainministeriö (VM) kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston Euroopan komission tiedonannosta koskien vihreän kehityksen ohjelman teollisuussuunnitelmaa koskevaa E-kirjettä.

Valtiovarainministeriö pitää valtioneuvoston E-kirjeessä esitettyjä kantoja kannatettavina ja painottaa seuraavia näkökohtia:

- VM tukee näkemystä, että ilmastoneutraali yhteiskunta voidaan saavuttaa vaarantamatta Euroopan ja Suomen kilpailukykyä. VM näkee, että kustannustehokkaasti toteutettu vihreä siirtymä tukee talouskasvun edellytyksiä.
- VM painottaa markkinaehtoista ja teknologianeutraalia lähestymistapaa, jossa markkinoille annetaan mahdollisuus hakea ilmasto- ja luontohaittojen vähentämiseen tehokkaita ratkaisuja. Julkinen toimija voi edistää niin kutsuttua kohdennettua teknologista siirtymää, jossa yksityisen sektorin innovointia pyritään politiikalla ohjaamaan kohti kannattavimpia vihreitä projekteja. VM suhtautuu kuitenkin E-kirjeen mukaisesti varauksellisesti siihen, että julkinen toimija suosisi tukipolitiikassaan yksittäisiä teknologioita tai teknologisia ratkaisuja. Julkinen toimija harvoin tietää markkinoita paremmin, mitkä teknologiat tai projektit tulevat todennäköisesti menestymään. Valikoivan tukipolitiikan sijaan painoarvo kohdennetun teknologisen siirtymän politiikassa tuleekin antaa hintaohjauskeinoille, kuten verotukselle tai haittamaksuille. Nämä luovat markkinoille teknologianeutraalin kannustimen vähentää ympäristöhaittoja ja kehittää ympäristöystävällistä teknologiaa.
- Vakaan, ennustettavan ja tasapuolisen liiketoimintaympäristön ja -näkymän luominen on keskeistä, jotta yksityiset toimijat voivat tehdä investointeja ilmastoneutraalin yhteiskunnan saavuttamiseksi. VM tukee ehdotusta lupamenettelyjen kehittämisestä ja nopeuttamisesta riittävä kansallinen liikkumavara huomioon ottaen.
- VM suhtautuu varauksellisesti valtiontukisääntöjen keventämiseen ja painottaa tarvetta pitää EU:n sisämarkkinat mahdollisimman avoimena kilpailulle ja välttää markkinoita vääristäviä mekanismeja. Kilpailulliset sisämarkkinat ovat keskeinen edellytys sille, että vihreä siirtymä toteutuu EU:ssa tehokkaasti ja vihreät teknologiat skaalautuvat niin, että niillä on globaalia vaikuttavuutta. Toimiva kilpailu tukee osaltaan myös julkisen talouden tasapainottamistarvetta, sillä valtiontukien lisääminen heikentäisi julkista taloutta.

- VM tukee suunnitelman aloitetta osaamisen lisäämisestä ja katsoo E-kirjeen tapaan osaamisen kehittämisen, koulutuksen ja tutkimuksen välisen vahvan yhteistyön olevan keskeisessä roolissa aloitteen tavoitteiden saavuttamisessa. Rakennemuutoksessa tärkeää on ihmisten suojeleminen, eikä työpaikkojen. Tätä tavoitetta ehdotus tukee.
- VM jakaa E-kirjeen näkemyksen, että suunnitelman aloitteiden ja toimenpiteiden taloudellisista vaikutuksista, mukaan lukien aloitteiden yhteisvaikutukset, on tärkeää laatia huolelliset etukäteisarviot. Toimeenpanovaihetta varten tulisi lisäksi järjestää puitteet toimien vaikutusten toteutumisen seurannalle ja arvioinnille.